

**ОЦІНКА ЗА ВЛАСНОЮ ПРОДУКТИВНІСТЮ КОБИЛ
НОВООЛЕКСАНДРІВСЬКОЇ ПОРОДИ**

Т. А. ЮСЮК, аспірант*

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: tanyayus@ukr.net

***Анотація.** Проведено аналіз молочної продуктивності кобил новоолександрівської ваговозної породи кумисної ферми Дібрівського кінного заводу № 62. За даними контрольних доїнь, обліку парувальних і вижереблення встановлено: сервіс-період в середньому складає 33 дні; припинення лактації настає в середньому на 183 день жеребності; з 3-4 місяців лактації настає поступовий спад молочної продуктивності; середня ємкість вим'я складає 1,6 л і 2-х годинний інтервал може бути малим між доїннями.*

***Ключові слова:** кобили, сервіс-період, лактація, ємкість вим'я, молочність*

***Актуальність.** Найважливішими задачами ваговозного кіннозаводства є подальше покращення якості коней і більш повне комплексне їх використання не тільки як робочих тварин, але і як продуктивних – молочних і м'ясних.*

Використання ваговозів у якості продуктивних тварин ставить перед селекціонерами завдання вивчення продуктивності кобил і введення в практику племінної роботи селекції з молочності.

Відомо, що молочна продуктивність кобил зумовлена комплексом спадкових і середовищних факторів таких як приналежність їх до певних ліній і родин, тривалість сервіс-періоду і лактацій, вік тварин і рівень молочної продуктивності, особливості перебігу лактації, типу вищої нервової діяльності, тривалості і періоду між доїннями, а також умови догляду, утримання та годівлі. До того ж, економічна діяльність кумисної ферми визначається ще й кількістю одержаних і реалізованих лошат. За цих умов парувати кобил слід у першу і другу охоту після вижереблення.

У відповідності до технологічних параметрів передбачена тривалість сервіс-періоду кобил в межах 40-45 днів. Подовження сервіс-періоду сприяє тривалій

---

* Науковий керівник – кандидат сільськогосподарських наук, професор Б. М. Гопка

лактації і відповідно, збільшенню кількості молока. Але при цьому за всі роки господарського використання від кобили буде отримано менше лоша́т [5].

Вагомим фактором, який впливає на тривалість лактації є жеребність кобил, яка має гальмуючу дію на процес молокоутворення. Відомо, що у кобил місцевих і заводських порід на 5-6 місяцях жеребності різко знижується надій і лактація затухає.

Молочна продуктивність кобил російської і радянської ваговозних порід за даними О. С. Мілько (1986) рівномірно спадала із 3-4 місяця лактації, а за іншими джерелами молочність кобил литовської, радянської і російської ваговозних порід в умовах їх інтенсивного доїння залишалася достатньо високою до 6-го місяця лактації, а потім поступово спадала [2].

Лактаційна крива значною мірою залежить від індивідуальних особливостей кобил. Вона може бути тривала – інтенсивна, тривала – слабка, коротка – інтенсивна, коротка – слабка. Причому, у кобил характер лактації як правило повторюється по роках.

Важливою ознакою, яка характеризує потенційні можливості молочної продуктивності кобил є ємкість вим'я – оптимальна або максимальна. Оптимальна ємкість вим'я за нормальних умов годівлі тварин та секреції молока визначається за разовим надое́м з інтервалом доїння у дві години, максимальна – за більш тривалий термін (4-5 годин) [1]. Яворський В. С. (1986) зазначає, що у дослідях із литовською ваговозною породою, за ємкості вим'я 2,5 л у кобил є потенційні можливості за 8-разового доїння (з інтервалом у дві години) продукувати в межах 20 л, а із врахуванням молока виссаного лошам – до 30 л на добу [6, 7].

Кумисна ферма Дібрівського кінного заводу № 62 не обмежується виробництвом кумису, але й веде роботу з вирощування племінного молодняка, виявленню та удосконаленню молочної продуктивності кобил за рахунок відбору молодняка від високопродуктивних особин. В планах кумисної ферми окрім кумису вивести на ринок молоко кобил. У найближчі часи кумисна ферма планує постачати на товарний ринок новий продукт – натуральне кобиляче молоко.

Мета дослідження – проведення аналізу молочної продуктивності кобил новоолександрівської ваговозної породи.

Матеріали і методи досліджень. Досліджували 48 кобил новоолександрівської ваговозної породи кумисної ферми Дібрівського кінного заводу № 62. Використовували відомості обліку парування та вижереблення кобил за 2013 – 2016 рр., контрольні доїння за два роки (2015 – 2016).

Молочна продуктивність новоолександрівських ваговозів на фермі вивчалася в умовах групового стайєнного утримання із сезонним вижеребленням у період з лютого до травня і доїнням кобил упродовж 5 місяців (з 1 травня до 1 жовтня), починаючи із другого місяця після вижереблення.

Контрольні доїння проводили два рази на місяць за дві суміжні доби. Молоко кожної кобили з доїльного бідону переливали у мірний посуд.

Добову молочну продуктивність кобили, за врахування молока згодованого лошати під час підсосу, вираховували за формулою І. А. Сайгіна.

Тривалість лактаційного періоду (у днях) встановлювали за датами вижеребки і закінчення лактації.

Результати досліджень та їх обговорення. Дані про тривалість сервіс-періоду і лактації кобил новоолександрівської ваговозної породи за чотири роки (2013 – 2016 рр.) (табл. 1). Цей показник залежить від індивідуальних особливостей тварин. В більшості кобил стійко повторюється укорочений або довгий період лактації.

Аналіз впливу вагітності на тривалість лактації кобил новоолександрівської ваговозної породи показав, що припинення лактації настає в середньому на 183 добу жеребності. Індивідуальна мінливість за цією ознакою становить від 121 до 211 діб.

У зв'язку із сезонним доїнням, яке закінчується 1 жовтня, не маємо можливості дослідити максимальну тривалість лактації з моменту плідотворного запліднення. Кобили з великим сервіс-періодом і ті з них, у яких вижереблення в квітні-травні місяцях, могли б доїтися довше.

В середньому за чотири роки (2013 – 2016 рр.), сервіс-період у 48 кобил новоолександрівської ваговозної породи триває $33 \pm 2,1$ діб із коефіцієнтом варіації 9,1 %. Більшість кобил (33 голови, або 68,7%) мають сервіс-період менше 40 діб, більше 40 діб – 31,3 %, з них 10 голів (20,8 %) мають сервіс-період більше 50 діб (запліднення відбувається у третю охоту). В першу охоту було запліднено 31,3 % – 15 кобил.

1. Тривалість сервіс-періоду та лактації кобил новоолександрівської ваговозної породи

Лактації	Кіл-ть кобил (гол.)	Тривалість сервіс-періоду (діб)	$\pm m$	Cv	Тривалість лактації (днів)	$\pm m$	Cv
1	10	<u>40,4</u> 15-78	9,7	30,6	<u>174,5</u> 121-211	8,4	26,7
2	7	<u>18,0</u> 14-38	4,4	11,7	<u>174,4</u> 154-188	5,1	13,5
3	5	<u>34,2</u> 9-75	11,5	25,7	<u>181,8</u> 166-202	8,1	18,2
4	7	<u>24,4</u> 9-56	7,0	18,57	<u>187,1</u> 162-197	4,5	11,9
5	8	<u>44,4</u> 9-76	9,1	25,9	<u>188,7</u> 154-205	6,6	18,8
6	6	<u>36,3</u> 25-82	11,1	27,3	<u>185,8</u> 160-206	7,9	19,4
7	5	<u>31,0</u> 17-46	4,6	10,4	<u>190,0</u> 174-207	6,0	13,4

На фермі ранкові доїння мають найменші показники. Вони в 2 рази менше за денні надої. В таблиці 2 наведені загальні дані з контрольних доїнь: ранкове о 8.00, 10.00 та 12.00 годинах. Відлучення лошат відбувається о 6.00.

2. Порівняння ранкових надоїв з денними

Показник	Показники надоїв, л		
	Перше доїння 8.00	Друге доїння 10.00	Третє доїння 12.00
Середній надій	$11,26 \pm 4,10$	$24,59 \pm 7,07$	$21,79 \pm 8,19$

Отримання від кобили молока від 3 до 4 л – результат неповного видоювання попереднього доїння, або після високого надою отримаємо надій від

0,5 л до 1 л. Тому пропонується взяти середнє значення за три надой, де є максимальний показник. Для цього використали результати контрольних доїнь за два роки (2015 – 2016 рр.) (табл. 3).

3. Ємкість вим`я кобил новоолександрівської ваговозної породи

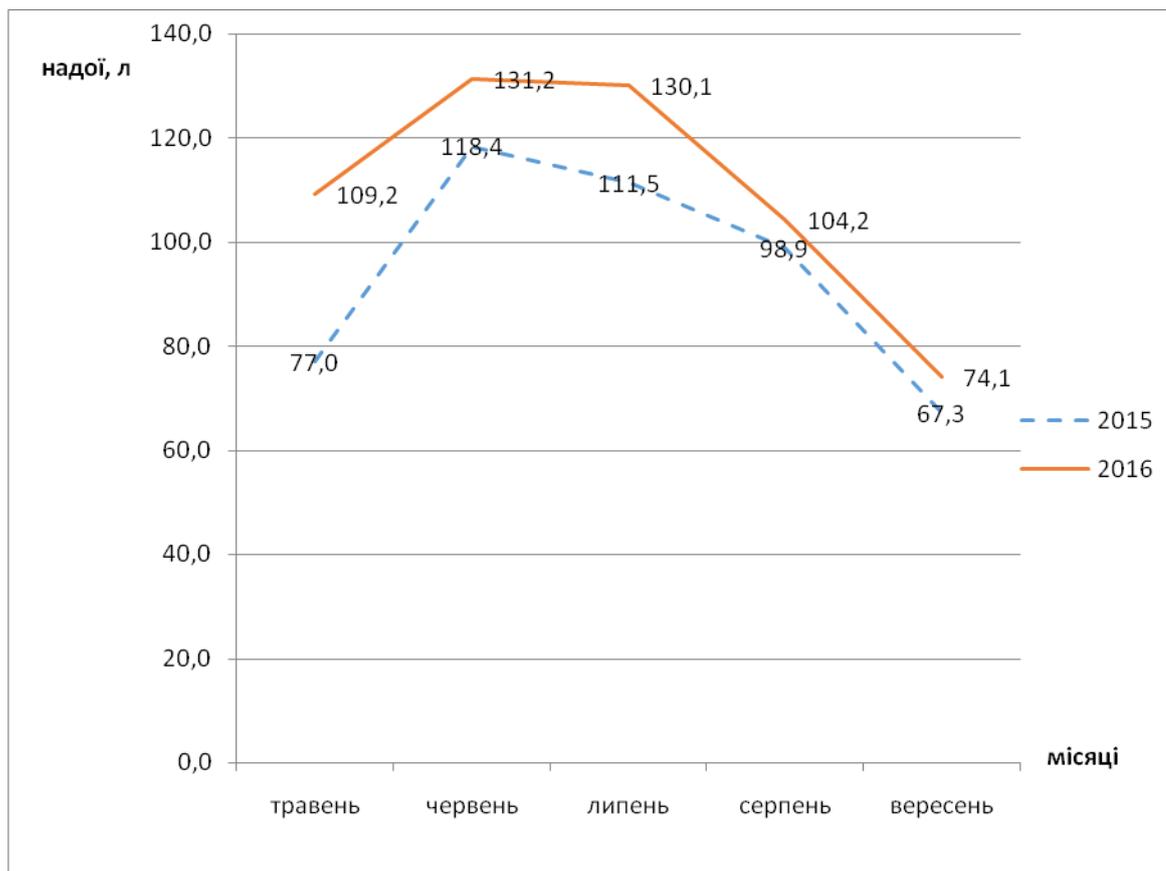
№ п/п	Кличка кобили	Рік народження	Середній надій за 2-годинний проміжок між доїннями за лактаціями, л				Ємкість вим`я, л
			1	2	3	4 і більше	
1	Бінго	2004				1,9	1,9
2	Жаринка	2004				1,5	1,5
3	Корона	2000				1,9	1,9
4	Разрубка	2002				1,5	1,5
5	Різьба	2002				1,5	1,5
6	Релігія	2005				1,6	1,6
7	Руслана	2005				2,2	2,2
8	Рябінка	1999				1,6	1,6
9	Точка	1998				1,6	1,6
10	Фата	1997				1,6	1,6
11	Фібра	2002				1,8	1,8
12	Жожоба	2005				1,7	1,7
13	Река	2006				1,8	1,8
14	Рафаелла	2008				1,9	1,9
15	Реконструкція	2009			1,7		1,7
16	Ральфа	2010			1,2		1,2
17	Фістажка	2011	1,4	1,4			1,4
18	Раміра	2011	1,0	1,3			1,3
19	Турбіна	2011	1,1	1,7			1,7
20	Фантазія	2011	1,7				1,7
21	Ріфма	2010	1,2				1,2
22	Бандура	2012	1,2				1,2
23	Формула	2011	1,1				1,1
24	Крига	2012	1,3				1,3
В середньому			1,3	1,5	1,5	1,7	1,6

З даних таблиці 3 видно, що середня ємкість вим'я кобил новоолександрівської ваговозної породи склала 1,6 л. В окремих особин цей показник сягає 3-4 л (Фібра, Корона, Руслана, Рябінка, Река, Рафаелла).

Можливо двогодинний інтервал не є підходящим для кобил новоолександрівської ваговозної породи. Ряд дослідників цього питання пропонують інтервал доїння у три години [3, 4]. Це питання на кумисній фермі буде вивчено у 2017 році.

У зв'язку з віком тварин відзначається збільшення середньої ємкості вим'я: у другу, третю лактації ємкість вим'я була більшою, ніж у першу лактацію.

Для промислової технології молочного конярства має велике значення динаміка лактаційної кривої. Бажані тварини, які довгий час утримують високі надії. Наведений рисунок демонструє лактації кобил новоолександрівської ваговозної породи за два роки, де показано, що зниження молочності настає із 3-4 місяця лактації.

Рис. Лактаційні криві кобил новоолександрівської ваговозної породи

Висновки

Підсумовуючі всі вищезазначені результати дослідження, проведені на кумисній фермі Дібрівського кінного заводу № 62, можна зробити такі висновки:

1. Припинення лактації настає в середньому на 183 добу жеребності;
2. Сервіс-період складає 33 днів, при цьому коефіцієнт варіації 9,1%;
3. Враховуючи ранкові доїння і середню ємкість вим'я – збільшити інтервал між доїннями з 2 до 3 годин;
4. Збільшення молочної продуктивності йде до 3 місяця лактації, після чого настає її зниження.

Список літератури

1. Базанова, Н. У. Функции молочной железы у сельскохозяйственных животных [Текст] / Н. У. Базанова, Х. Д. Дюсембин. – А.-А., 1973. – 265 с.
2. Милько, О. С. Уровень молочной продуктивности лошадей тяжеловозных пород и отбор их по этому признаку [Текст]: автореф. дис... канд. с.-х. наук / О. С. Милько. - М., 1986. - 15 с.
3. Мукминов, Н. Г. Технология производства кобыльего молока на кумысной ферме Уфимского конного завода [Текст] / Н. Г. Мукминов // Повышение продуктивности коневодства в Башкирской АССР. – Уфа, 1988. – С. 50-53.
4. Мурсалимов, В. С. Возрастная изменчивость молочной продуктивности кобыл башкирской породы и ее использование в селекции [Текст] / В. С. Мурсалимов // Повышение продуктивности коневодства в Башкирской АССР. – Уфа, 1988. – С. 31-34.
5. Рекомендации по интенсивной технологии производства продукции на племенной кумысной ферме при разведении лошадей тяжеловозных пород [Текст]. – Йошкар-Ола, 1986. – 25 с.
6. Чиргин, Е. Д. Взаимосвязь продолжительности сервис продуктивности кобыл [Текст] / Е. Д. Чиргин // Коневодство и конный спорт. – 2012. – № 6. – С. 31-33.
7. Яворский, В. С. Режим доения кобыл на стационарной кумысной ферме [Текст] / В. С. Яворский // Современное состояние и перспективы развития науч. исследования по коневодству. - ВНИИ коневодства, 1989. - С. 100-101.
8. Яворский, В. С. Уровень молочной продуктивности кобыл литовской тяжеловозной породы [Текст] / В. С. Яворский // Совершенствование технологии производства и переработки продукции сельского хозяйства. – Йошкар-Ола, 1997. – С. 49-50.

References

1. Bazanova, N.U., Dyusembin H.J.(1973). Functions molochnoi zhelezu y selskoxozaystvenux zhuvotnux [Functions of a mammary gland at farm animals]. Alma-Ata, 265.
2. Milko, O.S. (1986). Yroven molochnoy prodyktivnosti loshadey tazhelovoznux porod i otbor ix po etomu priznaky [Level of dairy productivity of horses of heavy breeds and their selection on this sign]. Moscow, 15.
3. Mykminov, N.G. (1988). Texnologiya proizvodstva kobulego moloka na koumissnoy ferme Yfimskogo konnogo zavoda [The production technology of mare's milk on a koumiss farm of the Ufa horse-breeding center]. Povushenie prodyktivnosti konevodstva v Bashkirskoy ASSR. Yfa, 50-53.
4. Myrsalimov, V.S. (1988). Vozrastnay izmenchivost molochnoy prodyktivnosti kobyl bashkirskoy породы i ispol'zovaniye yeye v selektsii [Age variability of dairy productivity of mares of the Bashkir breed and its use in selection]. Povushenie prodyktivnosti konevodstva v Bashkirskoy ASSR. Yfa, 31-34.
5. Rekomendatsii po intensivnoy tekhnologii proizvodstva produktsii na plemennoy kumysnoy ferme pri razvedenii loshadey tyazhelovoznykh porod [Recommendations about the intensive production technology of products on a breeding koumiss farm in case of cultivation of horses of heavy breeds] (1986), 25.
6. Chirgin, E.D. (2012). Vzaimosvyaz' prodolzhitel'nosti servis produktivnosti kobyl [Interrelation of duration service of efficiency of mares]. Konevodstvo i konnyy sport, 6, 31-33.
7. Yavorsky, V.S (1989). Rezhim doeniya kobyl na statsionarnoy kumysnoy ferme [The mode of milking of mares on a stationary koumiss farm Sovremennoye sostoyaniye i perspektivy razvitiya nauch. issledovaniy po konevodstvu. VNIИ konevodstva, 100-101.
8. Yavorsky, V.S. (1997). Uroven' molochnoy produktivnosti kobyl litovskoy tyazhelovoznoy породы [Level of dairy productivity of mares of the Lithuanian heavy breed]. Sovershenstvovaniye tekhnologii proizvodstva i pererabotki produktsii sel'skogo khozyaystva. Joshkar-Ola, 49-50.

ОЦЕНКА СОБСТВЕННОЙ ПРОДУКТИВНОСТИ КОБЫЛ НОВООЛЕКСАНДРОВСКОЙ ПОРОДЫ

Т. А. Юсюк

Аннотация. Проведен анализ молочной продуктивности кобыл новоолександровской тяжеловозной породы кумысной фермы Дубровского конного завода № 62. За данными контрольных доений, учета случек и выжеребки установлено: сервис-период в среднем составил 33 дня; прекращение лактации наступает в среднем на 183 день жеребости; с 3-4 месяцев лактации идет постепенное снижение молочной продуктивности; среднее значение вымени – 1,6 л и 2-часовой интервал может быть малым между доениями.

Ключевые слова: кобылы, сервис-период, лактация, ёмкость вымени, молочность

ASSESSMENT OF OWN PRODUCTIVITY MARES OF NOVOOLEXANDRIVSKOY DRAFT BREED

T. A. Yusiuk

Abstract. *Analysis spented of milk production of mares novooleksandrovaska draft breed kumysny Dubrovsky stud farm number 62. Used the results of control milkings, accounting of coupling and foaling: the service-period was 33 days; cessation of lactation an average of in 183 day pregnancy; 3-4 months of lactation there is a gradual decrease in milk production; the average of capacity of an udder – 1.6 liter and 2-hour interval may be small between milking.*

Keywords: *mares, service-period, lactation, udder capacity, milkiness*